

Janusz Królikowski

Wstępne sprawozdanie z prac nad dziedzictwem po klasztorach skasowanych na obszarze diecezji tarnowskiej

---

Hereditas Monasteriorum 1, 411-412

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Zespół III

---

ks. Janusz KRÓLIKOWSKI

Wydział Teologiczny

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Sekcja w Tarnowie

Wstępne sprawozdanie z prac nad dziedzictwem po klasztorach skasowanych na obszarze diecezji tarnowskiej*

W ramach projektu *Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej oraz na Śląsku w XVIII i XIX w.: losy, znaczenie, inwentaryzacja* prowadzimy (współpracują dr Anna Gąsior i ks. dr hab. Kazimierz Talarek) przede wszystkim prace nad dziejami klasztorów, ich kasat oraz ich pozostałości w granicach diecezji tarnowskiej. Na obecnym etapie gromadzimy bibliografię dotyczącą poszczególnych klasztorów oraz prowadzimy kwerendę archiwalną, zwracając szczególną uwagę na mniej znane archiwa, przede wszystkim Archiwum Diecezjalne w Tarnowie, a także archiwa w parafiach, w których istniały klasztory, oraz w parafiach sąsiednich, zwłaszcza związanych z instytucją dziekanów. Okazuje się, że ukrywają one wiele ciekawych materiałów, które znacząco wypełniają lukę źródłową. Biorąc pod uwagę wędrówki zakonników oraz przejmowanie klasztorów i ich zasobów, zwłaszcza archiwalnych, przez rozmaite instytucje kościelne, oraz osiągnięte doświadczenie badawcze, takie postępowanie wydaje się w tej chwili po prostu koniecznością. Badając np. dzieje klasztoru trynitarzy w Mielcu (obecnie diecezja tarnowska), trafiliśmy do Krywicz (obecnie na Białorusi), gdzie znaleźliśmy materiały dotyczące klasztoru w Mielcu, ale także bogaty zespół materiałów dotyczących klasztoru w Krywiczach oraz jego losów po kasacie. Pierwsze wyniki prowadzonych badań nad trynitarzami zostały już opublikowane lub przedstawione i przygotowane do druku (materiały z konferencji w Rytwianach). Prowadzone prace badawcze doprowadziły do odnalezienia wielu ciekawych materiałów dotyczących dziejów innych klasztorów trynitarzkich, zwłaszcza w zabrze rosyjskim, oraz samych kasat, m.in. akt kapituł z lat 1808–1864, które zasługują na publikację i szczegółową analizę, ponieważ dokładnie ilustrują sposób widzenia kasat od strony konkretnego zakonu i podejmowanych w tej sytuacji działań.

Efektom prowadzonych prac na obecnym etapie poszukiwań jest zebranie licznych materiałów prozopograficznych (m.in. trynitarze, filipini, benedyktyni, cystersi, markowie), które są przygotowywane do druku. Przedmiotem analizy są m.in. schematyzmy diecezjalne, stanowiące bardzo ważne źródło do badania losów zakonników ze skasowanych klasztorów. Wielu z nich zostało przyjętych do diecezji, zwłaszcza nowo tworzonych, które borykały się z brakami kapłanów. W tej chwili został zebrany materiał ze schematyzmów diecezji tarnowskiej (wcześniej tynieckiej), który zostanie w najbliższym

---

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.

czasie opracowany. Pozwoli to zapewne na pokazanie, w jaki sposób w ramach prac nad kasatami wykorzystać takie źródło, jakim są schematyzmy diecezjalne.

W tej chwili szczególna uwaga została poświęcona dziejom prepozytury benedyktyńskiej w Tuchowie, co ma służyć przede wszystkim zidentyfikowaniu zasobów archiwalnych, na których podstawie można by pogłębić znajomość tej ważnej prepozytury benedyktyńskiej. Zgodnie z tym, co zostało już wspomniane, bardzo owocna okazała się kwerenda przeprowadzona w archiwum parafialnym w Tuchowie, dzięki której znaleziono wiele dotychczas nieznanych i niewykorzystanych materiałów archiwalnych. Kontynuowane są prace nad dziejami klasztoru klarysek w Starym Sączu, owocującą m.in. publikacją materiałów do dziejów duchowości w Polsce.